

Coordonator:

Prof. univ. dr. **Carmen-Silvia Paraschiv**

Asist. univ. dr.

Maria-Georgiana Teodorescu

Asist. univ. dr.

Alin Sorin Nicolescu

Drept procesual penal. Partea specială

Note de curs

Ediția a 2-a, revizuită și adăugită

Editura
Stamangiu
2020

Capitolul al II-lea. Camera preliminară

§1. Noțiuni introductive

„Camera preliminară reprezintă o etapă intermediară a procesului penal care intervine între faza de urmărire penală și faza de judecată”^[1].

Conform art. 342 C. proc. pen., **obiectul procedurii camerei preliminare** îl constituie:

- verificarea, după trimiterea în judecată, a competenței și a legalității sesizării instanței;
- verificarea legalității administrării probelor;
- verificarea efectuării actelor de către organele de urmărire penală.

Cu privire la activitatea de verificare a legalității administrării probelor, precum și cea a efectuării actelor de către organele de urmărire penală, menționăm că aceasta nu vizează caracterele probei în sine, ci exclusiv verificarea mijloacelor de probă și a procedeele probatorii prin care acestea au fost obținute.

Din dispozițiile art. 54 C. proc. pen. reiese că în competența judecătorului de cameră preliminară sunt cuprinse următoarele atribuții:

- verifică legalitatea trimiterii în judecată dispuse de procuror;
- verifică legalitatea administrării probelor și a efectuării actelor procesuale de către organele de urmărire penală;
- soluționează plângerile împotriva soluțiilor de neurmărire sau de netrimitere în judecată;
- soluționează alte situații expres prevăzute de lege.

Prin urmare, putem observa că sfera atribuțiilor judecătorului de cameră preliminară este mai extinsă decât obiectul procedurii de cameră preliminară.

^[1] C.-S. PARASCHIV, *op. cit.*, 2019, p. 513.

Astfel, pe lângă verificările cuprinse în „obiectul procedurilor în camera preliminară”, judecătorul de cameră preliminară, efectuează și următoarele acte:

- confirmă redeschiderea urmăririi penale [art. 335 alin. (4) C. proc. pen.];
- soluționează plângerea împotriva soluțiilor de neurmărire și netrimitere în judecată (art. 340-341 C. proc. pen.);
- soluționează cererea procurorului de luare a măsurii de siguranță a confiscării speciale sau desființării unui înscris, în ipoteza în care a dispus clasarea sau renunțarea la urmărirea penală [art. 549¹ C. proc. pen.];
- instituie ori menține măsuri de protecție specifice martorului amenințat [art. 126 alin. (7) raportat la art. 127 și art. 128 C. proc. pen.] etc.^[1]

Durata procedurii în camera preliminară este de cel mult **60 de zile** de la data înregistrării cauzei la instanță (art. 343 C. proc. pen.).

Întrucât legiuitorul nu a precizat o sancțiune *expressis verbis* cu privire la nerespectarea termenului de 60 de zile, apreciem că unica sancțiune care poate fi incidentă este **nulitatea relativă** în situația în care depășirea termenului ar aduce o vătămare drepturilor părților ori persoanei vătămate.

§2. Măsurile premergătoare

După sesizarea instanței **prin rechizitoriu**, dosarul se repartizează **aleatoriu** judecătorului de cameră preliminară.

Conform art. 344 alin. (2) teza I C. proc. pen., **copia certificată a rechizitoriului** și, după caz, **traducerea autorizată** a acestuia se comunică inculpatului:

- la locul de deținere;
- la adresa unde locuiește;
- la adresa la care a solicitat comunicarea actelor de procedură.

^[1] C.-S. PARASCHIV, *op. cit.*, 2019, p. 514.

Inculpatului, celorlalte părți și persoanei vătămate li se aduc la cunoștință [art. 344 alin. (2) teza a II-a C. proc. pen.]:

- obiectul procedurii în camera preliminară;
- dreptul de a își angaja un apărător;
- termenul în care, de la data comunicării, pot formula în scris cereri și excepții cu privire la:
 - legalitatea sesizării instanței;
 - legalitatea administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală.

Legiuitorul a prevăzut că termenul este stabilit de către judecătorul de cameră preliminară, în funcție de complexitatea și particularitățile cauzei, dar **nu poate fi mai scurt de 20 de zile** [art. 344 alin. (2) teza finală C. proc. pen.].

Conform Deciziei nr. 14/2018 a Înaltei Curți, Completul competent să judece recursul în interesul legii (M. Of. nr. 765 din 5 septembrie 2018), termenul de 20 de zile este un termen de recomandare.

În cazul în care devin incidente dispozițiile art. 90 C. proc. pen. privind asistența obligatorie a inculpatului, judecătorul de cameră preliminară ia măsuri pentru desemnarea unui apărător din oficiu și stabilește, în funcție de complexitatea și particularitățile cauzei, termenul în care acesta poate formula în scris cereri și excepții cu privire la legalitatea sesizării instanței, legalitatea administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală, care **nu poate fi mai scurt de 20 de zile** [art. 344 alin. (3) C. proc. pen.].

Conform art. 344 alin. (4) C. proc. pen., la expirarea termenelor anterior precizate, dacă s-au formulat cereri sau excepții ori dacă a ridicat excepții din oficiu, judecătorul de cameră preliminară stabilește termenul pentru soluționarea acestora, cu citarea părților și a persoanei vătămate și cu participarea procurorului.

§3. Procedura în camera preliminară

Potrivit art. 345 alin. (1) C. proc. pen., la termenul stabilit conform dispozițiilor legale, judecătorul de cameră preliminară soluționează cererile și excepțiile formulate ori excepțiile ridicate din oficiu:

- în camera de consiliu;
- pe baza lucrărilor și a materialului din dosarul de urmărire penală și a oricăror înscrisuri noi prezentate;
- ascultând concluziile părților și ale persoanei vătămate, dacă sunt prezente;
- ascultând concluziile procurorului.

Prin Decizia nr. 802/2017 (M. Of. nr. 116 din 6 februarie 2018), Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că soluția legislativă cuprinsă în art. 345 alin. (1) C. proc. pen., care nu permite judecătorului de cameră preliminară, în soluționarea cererilor și excepțiilor formulate ori excepțiilor ridicate din oficiu, să administreze alte mijloace de probă în afara „oricăror înscrisuri noi prezentate”, este neconstituțională.

Conform art. 345 alin. (3) C. proc. pen., judecătorul de cameră preliminară poate:

- **constata** neregularități ale actului de sesizare;
- **sanționa** actele de urmărire penală efectuate cu încălcarea legii, prin incidența dispozițiilor art. 280-282 C. proc. pen. privind **nulitatea absolută**, respectiv **nulitatea relativă**;
- **exclude** una sau mai multe probe administrate; sancțiunea excluderii o regăsim în cuprinsul art. 102 C. proc. pen., conform căruia probele obținute prin tortură sau printr-un mod nelegal, precum și probele derivate din acestea, nu pot fi folosite în procesul penal.

De asemenea, în baza art. 346 alin. (6) C. proc. pen., judecătorul de cameră preliminară, dacă apreciază că instanța sesizată nu este competentă, procedează potrivit art. 50 C. proc. pen. (declinarea de competență) și art. 51 C. proc. pen. (conflictul de competență), care se aplică în mod corespunzător.

Judecătorul de cameră preliminară **se pronunță** în camera de consiliu, **prin încheiere definitivă**, care se comunică de îndată procurorului, părților și persoanei vătămate [art. 345 alin. (2) C. proc. pen.].

Procurorul, în **termen de 5 zile** de la comunicarea încheierii, remediază neregularitățile actului de sesizare și comunică judecătorului de cameră preliminară dacă menține dispoziția de trimitere în judecată ori solicită restituirea cauzei [art. 345 alin. (3) C. proc. pen.].

Neregularitățile actului de sesizare **trebuie** să fie **evidente** și să **nu** presupună administrarea de noi probe, ci numai **remedierea** lor de către procurorul care a **întocmit rechizitoriul**, deci, care a **efectuat** urmărirea penală sau a **supravegheat** urmărirea penală^[1].

3.1. Soluțiile judecătorului de cameră preliminară

În situația în care **nu** s-au formulat cereri și excepții în termenele prevăzute de lege și nici **nu** a ridicat din oficiu excepții, la expirarea acestor termene, judecătorul de cameră preliminară [art. 346 alin. (1) C. proc. pen.]:

- **constată** legalitatea sesizării instanței, a administrării probelor și a efectuării actelor de urmărire penală;
- **dispune** începerea judecății.

Judecătorul de cameră preliminară se pronunță în camera de consiliu, fără citarea părților și a persoanei vătămate și fără participarea procurorului, prin încheiere, care se comunică de îndată acestora [art. 346 alin. (1) teza finală C. proc. pen.].

De asemenea, dacă **respinge** cererile și excepțiile invocate ori ridicate din oficiu, în condițiile art. 345 alin. (1) și (2) C. proc. pen., prin aceeași încheiere judecătorul de cameră preliminară:

- **constată** legalitatea sesizării instanței, a administrării probelor și a efectuării actelor de urmărire penală;
- **dispune** începerea judecății.

Potrivit art. 346 alin. (7) C. proc. pen., judecătorul de cameră preliminară care a dispus începerea judecății exercită **funcția de judecată** în

^[1] C.-S. PARASCHIV, *op. cit.*, 2019, p. 516.

cauză. La baza acestei dispoziții se află art. 3 alin. (3) C. proc. pen. privind separarea funcțiilor judiciare, care precizează faptul că în desfășurarea aceluiași proces penal, exercitarea unei funcții judiciare este incompatibilă cu exercitarea unei alte funcții judiciare, **cu excepția** celei de verificare a legalității trimiterii ori netrimiterii în judecată, care este compatibilă cu funcția de judecată.

Această reglementare a suferit însă modificări în urma Deciziei nr. 552/2015 a Curții Constituționale (M. Of. nr. 707 din 21 septembrie 2015), prin care a admis excepția de neconstituționalitate ce viza art. 3 alin. (3) teza a II-a C. proc. pen., potrivit căruia funcția de verificare a legalității trimiterii ori netrimiterii în judecată este compatibilă cu funcția de judecată. „Astfel, Curtea a constatat că, potrivit art. 64 alin. (5) și alin. (6) din Codul de procedură penală, judecătorul care a participat la soluționarea plângerii împotriva soluțiilor de neurmărire sau netrimitere în judecată nu poate participa în aceeași cauză la judecata în fond sau în căile de atac, iar judecătorul care s-a pronunțat cu privire la o măsură supusă contestației nu poate participa la soluționarea contestației”.

Prin urmare, potrivit considerentelor Curții, „judecătorul care dispune începerea judecății, în baza art. 341 alin. (7) pct. 2 lit. c) din Codul de procedură penală, este incompatibil să exercite și funcția de judecată, în caz contrar încalcându-se art. 21 alin. (3) din Constituție referitor la dreptul la un proces echitabil, și art. 124 alin. (2) din Legea fundamentală, potrivit căruia justiția este unică, imparțială și egală pentru toți”.

O.U.G. 18/2016 a conformat actualul Cod de procedură penală în urma Deciziei nr. 552/2015 a Curții Constituționale, prin completarea art. 3 alin. (3) C. proc. pen. astfel, „în desfășurarea aceluiași proces penal, exercitarea unei funcții judiciare este incompatibilă cu exercitarea unei alte funcții judiciare, cu excepția celei prevăzute la alin. (1) lit. c), care este compatibilă cu funcția de judecată, **mai puțin când se dispune începerea judecății potrivit art. 341 alin. (7) pct. 2 lit. c) C. proc. pen**”. (s.n.)

3.2. Restituirea cauzei la parchet

Judecătorul de cameră preliminară **restituie cauza la parchet** dacă:

- rechizitoriul este *neregularitar întocmit*, iar neregularitatea nu a fost remediată de procuror în termen de 5 zile de la comunicarea încheierii, dacă neregularitatea atrage imposibilitatea stabilirii obiectului sau limitelor judecății [art. 346 alin. (3) lit. a) C. proc. pen.];
- *a exclus toate probele administrate* în cursul urmăririi penale, întrucât acestea cad sub incidența art. 102 C. proc. pen. [art. 346 alin. (3) lit. b) C. proc. pen.];
- *procurorul solicită restituirea cauzei*, în condițiile art. 345 alin. (3) C. proc. pen., ori nu răspunde în termenul prevăzut de aceleași dispoziții [art. 346 alin. (3) lit. c) C. proc. pen.].

În această situație, judecătorul de cameră preliminară se pronunță în **camera de consiliu**, iar restituirea cauzei se va dispune prin încheiere, care se comunică de îndată procurorului, părților și persoanei vătămate [art. 346 alin. (4)² C. proc. pen.].

Judecătorul de cameră preliminară **dispune începerea judecății**, conform art. 346 alin. (4) C. proc. pen.:

- în toate celelalte cazuri în care a constatat neregularități ale actului de sesizare;
- a exclus una sau mai multe probe administrate;
- a sancționat potrivit art. 280-282 C. proc. pen. actele de urmărire penală efectuate cu încălcarea legii.

În cazurile prevăzute la art. 346 alin. (3) lit. a) și c) și la alin. (4) C. proc. pen., judecătorul de cameră preliminară se pronunță prin încheiere, în camera de consiliu, cu citarea părților și a persoanei vătămate și cu participarea procurorului. Încheierea se comunică de îndată procurorului, părților și persoanei vătămate [art. 346 alin. (4)¹ C. proc. pen.].

Important! Probele excluse nu pot fi avute în vedere la judecata în fond a cauzei.

Restituirea cauzei la parchet reprezintă unul dintre cazurile în care se dispune reluarea urmăririi penale, potrivit art. 334 C. proc. pen.

3.3. Contestația

Calea de atac împotriva soluțiilor pronunțate de judecătorul de cameră preliminară este contestația. Aceasta poate fi exercitată în termen de 3 zile de la comunicarea încheierii prin care dispune una dintre soluțiile de începere a judecării sau restituire a cauzei la parchet, de către procuror, părți și persoana vătămată, având ca obiect modul de **soluționare a cererilor și a excepțiilor ori soluția de restituire a cauzei la parchet** [art. 347 alin. (1) C. proc. pen.].

Competența de soluționare a contestației îi revine judecătorului de cameră preliminară de la **instanța ierarhic superioară** celei sesizate. În situația în care instanța sesizată este Înalta Curte de Casație și Justiție, contestația se judecă de către completul competent, potrivit legii [art. 347 alin. (2) C. proc. pen.].

3.4. Măsurile preventive în procedura de cameră preliminară

Conform art. 348 alin. (1) C. proc. pen., judecătorul de cameră preliminară se pronunță, la cerere sau din oficiu, cu privire la **luarea, menținerea, înlocuirea, revocarea sau încetarea de drept a măsurilor preventive**, prin încheiere, care **nu este definitivă** [art. 207 coroborat cu art. 205 C. proc. pen.].

De asemenea, în cauzele în care față de inculpat s-a dispus o măsură preventivă, judecătorul de cameră preliminară de la instanța sesizată cu rechizitoriu sau, după caz, judecătorul de cameră preliminară de la instanța ierarhic superioară ori completul competent de la Înalta Curte de Casație și Justiție, investit cu soluționarea contestației, verifică legalitatea și temeinicia măsurii preventive, procedând potrivit dispozițiilor art. 207 C. proc. pen. [art. 348 alin. (2) C. proc. pen.].

Prin Decizia nr. 5/2014 (M. Of. nr. 80 din 30 ianuarie 2015), Înalta Curte a admis recursul în interesul legii și a stabilit că: „Judecătorul de cameră preliminară de la instanța sesizată prin rechizitoriu, a cărui încheiere prin care s-a dispus începerea judecării a fost atacată cu contestație, are competența de a se pronunța asupra măsurilor preventive, conform dispozițiilor legale care reglementează măsurile preventive în procedura de

cameră preliminară, până la soluționarea contestației prevăzute în art. 347 din Codul de procedură penală”.

Prin Decizia nr. 437/2017 (M. Of. nr. 763 din 26 septembrie 2017), Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 348 alin. (2) și constată că sintagma „sau, după caz, judecătorul de cameră preliminară de la instanța ierarhic superioară ori completul competent de la Înalta Curte de Casație și Justiție, învestit cu soluționarea contestației” din cuprinsul acestora este neconstituțională.

Întrebări recapitulative:

- În ce constă obiectul procedurii de cameră preliminară? Există excepții de la obligativitatea parcurgerii acestei faze procesuale?
- Care sunt cazurile de incompatibilitate privind exercitarea funcției de judecător a judecătorului de cameră preliminară?
- Care este durata procedurii de cameră preliminară? Ce natură are termenul prevăzut pentru această procedură și care este sancțiunea încălcării lui?
- În ce constă încunoaștințarea inculpatului, persoanei vătămate și a celorlalte părți?
- Care sunt atribuțiile judecătorului de cameră preliminară?
- Având în vedere obiectul camerei preliminare, ce soluții poate dispune judecătorul de cameră preliminară?
- Care sunt situațiile și în ce condiții se poate dispune restituirea cauzei la parchet?
- Care sunt opțiunile procurorului în cazul în care judecătorul de cameră preliminară constată neregularități ale actului de sesizare? Precizați durata și natura termenului în care procurorul poate acționa.
- Precizați care este calea de atac împotriva soluției judecătorului de cameră preliminară, titularii și obiectul acesteia, precum și termenul în care poate fi exercitată. Ce soluții pot fi dispuse?
- Care este competența judecătorului de cameră preliminară în legătură cu măsurile preventive?